

03.12.2024

POL-2024-157053

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo.tem@gov.fi

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 24.10.2024, VN/17593/2024

Keskusrikospoliisin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

1 Asia

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 24.10.2024 Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

EU:n tekoälyasetus ((EU) 2024/1689) astui voimaan 1.8.2024, ja sen soveltaminen alkaa vaiheittain. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna EU:n tekoälyasetus siltä osin kuin kansallinen toimeenpano edellyttää täydentävien säännösten antamista asetuksen 12 kuukauden määräajan puitteissa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta, jossa nimettäisiin toimivaltaiset markkinavalvontaviranomaiset ja ilmoittamisesta vastaavat viranomaiset. Lisäksi nimettäisiin Liikenne- ja viestintävirasto toimimaan keskitettynä yhteyspisteenä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016), lakia sakon täytäntöönpanosta (672/2002) ja lakia Finanssivalvonnasta (878/2008).

2 Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi pitää tekoälyä koskevaa sääntelyä tärkeänä. Kasvava osa rikoksista tapahtuu tietoverkoissa ja yhä useammin rikokset ovat ylikansallisia. Rikoksissa on enenevässä määrin useita asianomistajia ja suuria tietomassoja. Näiden rikosten ennalta estämiseen, tutkimiseen ja paljastamiseen tarvitaan moderneja työkaluja, joista tekoäly on yksi.

Tekoälyasetuksella ja sitä koskevalla kansallisella lainsäädännöllä on vaikutuksia poliisissa erityisesti biometristen järjestelmien käyttöön. Biometristen järjestelmien lisäksi vaikutukset ulottuvat tulevaisuudessa laajasti myös poliisin työtapoihin, sillä tekoälyä tullaan todennäköisesti hyödyntämään yhä kasvavissa määrin esimerkiksi erilaisten dokumenttien käsittelyssä, käännöstoissa, litteroineissa ja kielimalleissa, jotka voivat tehostaa tietohakua poliisin eri järjestelmistä. Tekoälyä hyödyntämällä vapautuu resursseja, joita uudelleen kohdentamalla voidaan turvata tehokas ja tuloksellinen esitutkintatyö myös tulevaisuudessa.

2.1 Lausunto koskien keskeisiä ehdotuksia

Tietosuojavaltuutetulle ehdotetaan kokonaan uutena roolina markkinavontaviranomaisena toimimista. Lisäksi tietosuojavaltuutettu toimisi ilmoitetuna laitoksena eräiden suuririskisten tekoälyjärjestelmien osalta. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan tietosuojavaltuutetun rooli tekoälyjärjestelmien valvojana on laaja. Keskusrikospoliisi korostaa tietosuojavaltuutetun riittävän resursoinnin tärkeyttä, jotta tietosuojavaltuutettu pystyy antamaan riittävää ohjeistusta ja tukea järjestelmien käyttöönotossa ja hyödyntämisessä. Poliisin kannalta tämä korostuu erityisesti suuririskisten tekoälyjärjestelmien osalta, joita poliisilla tulee todennäköisesti olemaan jatkossa käytössä yhä enenevässä määrin. Lisäksi tietosuojavaltuutettu suorittaa vaatimuksenmukaisuusarviointia biometriikkaan liittyvien suuririskisten tekoälyjärjestelmien osalta, kun lainvalvonta-, maahanmuutto- tai turvapaikkaviranomaisen on tarkoitus ottaa tällainen järjestelmä käyttöön. Keskusrikospoliisi pitää erittäin tärkeänä, että tällaisten järjestelmien käyttöönotto ei viivästy.

2.2 Muut kommentit HE-luonnoksesta

Jälkikäteiseen biometriseen etätunnistamiseen liittyvä lupaprosessi ei ole tämän hallituksen esityksen piirissä. Asetuksen 26 artiklan 10 kohdan mukaan *rikoksesta epäillyn tai tuomitun henkilön kohdennettua etsintää koskevan tutkinnan yhteydessä suuririskisen tekoälyjärjestelmän, joka on tarkoitettu käytettäväksi jälkikäteiseen biometriseen etätunnistukseen, käyttöönottajana on pyydettävä oikeusviranomaiselta tai hallintoviranomaiselta lupaa kyseisen järjestelmän käyttöön etukäteen tai ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään 48 tunnin kuluessa kyseisen järjestelmän käyttöön lukuun ottamatta säännöksessä mainittua poikkeusta*. Keskusrikospoliisi toteaa tämän osalta, että kyse on poliisin toiminnan kannalta erittäin merkityksellisestä asiasta. Keskusrikospoliisi katsoo, että sen olisi hyvä olla mukana prosessissa, kun kansallisen liikkumavaran hyödyntämistä arvioidaan.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Tarkastaja

Viola Väyrynen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 03.12.2024 klo 13:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.